

Η ΠΡΑΣΙΝΗ ΕΞΟΔΟΣ ΑΠ' ΤΗΝ ΚΡΙΣΗ (Μάρτιος 2009)

Συγγραφέας: ΓΙΑΝΝΗΣ ΨΥΧΑΡΗΣ

Παρά τις πολλές εκδοχές της, οι περισσότεροι δέχονται ότι ο όρος «πράσινη οικονομία» γεννήθηκε μέσα από την κρίση του κυρίαρχου μοντέλου της ποσοτικής μεγέθυνσης που ακολουθήθηκε για πολλά χρόνια προκαλώντας, ανάμεσα σε άλλα, σοβαρή βλάβη στο περιβάλλον.

Η κλιματική αλλαγή και η ενεργειακή κρίση είναι δύο από τις χαρακτηριστικότερες παρενέργειες αυτού του μοντέλου.

Οι «πράσινοι φόροι» ήταν η πρώτη αντίδραση των οικονομολόγων στη διαπίστωση ότι η ανάπτυξη υποβαθμίζει το περιβάλλον. Το «πράσινο ΑΕΠ» ήταν ένας εναλλακτικός τρόπος υπολογισμού του προϊόντος που παράγει μια οικονομία, αν από τη συνολική αξία παραγωγής αφαιρεθεί η φθορά που έχει υποστεί το περιβάλλον. Έτσι άρχισε σιγά σιγά να αμφισβητείται η έννοια της άενης ποσοτικής «ανάπτυξης» και να συνειδητοποιείται ότι η «ανάπτυξη», πέρα από οφέλη, έχει και αφανή κόσμη, που αν όχι ακυρώνουν, τουλάχιστον σχετικοποιούν την ατομική και συλλογική «ευημερία».

Η έννοια της «πράσινης οικονομίας» έγινε σήμερα ακόμη πιο επίκαιρη με τη διόγκωση της οικονομικής κρίσης.

«Ο στόχος της οικονομικής ανάκαμψης και η ανάληψη δράσεων για την κλιματική αλλαγή είναι αλληλοσυμπληρούμενοι και πρέπει να επιτευχθούν ταυτόχρονα», υποστηρίζει το Κέντρο Μελέτης των Οικονομικών της Κλιματικής Αλλαγής του London School of Economics. Γι' αυτόν το λόγο οι «πράσινες επενδύσεις» καταλαμβάνουν όλο και πιο σημαντική θέση στα πακέτα των κυβερνήσεων για την αντιμετώπιση της οικονομικής κρίσης.

Το πακέτο ενίσχυσης της αμερικανικής οικονομίας που εξήγγειλε ο Ομπάμα δεν αφορά απλά την ενίσχυση της ζήτησης μέσω της κατασκευής υποδομών. Το 16% του τρέχοντος πακέτου στήριξης της αμερικανικής οικονομίας αφορά αποκλειστικά «πράσινες» επενδύσεις που αντιπροσωπεύουν το 0,75% του ΑΕΠ των ΗΠΑ.

Στην Ευρωπαϊκή Ένωση το Σχέδιο για την Αντιμετώπιση της Οικονομικής Κρίσης περιλαμβάνει σημαντικές αναφορές στην «πράσινη οικονομία», αντίστοιχες με αυτές του σχεδίου Ομπάμα.

«Οι πράσινες υποδομές», «τα πράσινα προϊόντα», τα «ενεργειακά κτίρια» και η

ευρωπαϊκή πρωτοβουλία για «πράσινα αυτοκίνητα» αποτελούν μερικές μόνο γενικές κατευθύνσεις για «πράσινες επενδύσεις» στην ευρωπαϊκή ήπειρο.

Στην Αγγλία πρώτη φορά το Ινστιτούτο Δημοσιονομικών Ερευνών του Λονδίνου εκπονεί μελέτη που επιγράφεται Πράσινος Προϋπολογισμός. Σε άλλη μελέτη του ίδιου Ινστιτούτου υποστηρίζεται η ανάγκη διενέργειας «πράσινων επενδύσεων» σε παγκόσμια κλίμακα, που θα αντιπροσωπεύουν το 20% των δημοσίων επενδύσεων που πραγματοποιούνται παγκοσμίως.

Ένα παγκόσμιο «πράσινο» New Deal φαίνεται ότι είναι και στις προθέσεις του Οργανισμού Ηνωμένων Εθνών.

Ήδη, το 14% των δημοσίων επενδύσεων που γίνονται διεθνώς για την αντιμετώπιση της οικονομικής κρίσης αφορά αποκλειστικά σε «πράσινες επενδύσεις».

Μια άλλη παράμετρος που φαίνεται να χαρακτηρίζει την «πράσινη οικονομία» είναι ότι αυτή ανταποκρίνεται καλύτερα στις απαιτήσεις και τις ανάγκες της τοπικής ανάπτυξης. Η «πράσινη οικονομία» δημιουργεί ανάπτυξη που γίνεται άμεσα αντιληπτή από τον πολίτη στην πόλη και στο χωριό, παράγει υψηλή τοπική προστιθέμενη αξία, δημιουργεί τοπική απασχόληση και βοηθάει στη συγκράτηση του πληθυσμού στις μικρότερες κοινότητες, στην αναζωογόνηση οικισμών, στην αξιοποίηση του οικιστικού αποθέματος, στην προστασία του περιβάλλοντος, στην κοινωνική συνοχή, στη διατήρηση και αξιοποίηση του κοινωνικού κεφαλαίου.

Η Ελλάδα έχει κίνητρο και προνομιακό πεδίο να σχεδιάσει παρεμβάσεις για την ανάπτυξη της «πράσινης οικονομίας». Το κράτος πρέπει να δώσει τη στρατηγική κατεύθυνση αυτής της ανάπτυξης μέσω του κατάλληλου προσανατολισμού των δημοσίων επενδύσεων.

Οι δημόσιες επενδύσεις χρειάζεται να ανασχεδιαστούν με γνώμονα τα νέα δεδομένα της οικονομικής ανάπτυξης, ενώ οι «πράσινες επενδύσεις» πρέπει να αντιπροσωπεύουν τουλάχιστον το 20% των δημοσίων επενδύσεων της χώρας, σύμφωνα και με τάσεις που παρατηρούνται διεθνώς αλλά και σύμφωνα με τις προτάσεις που διατυπώνουν σχετικές μελέτες.

Οι άμεσα επωφελούμενοι τομείς θα είναι η αγροτική οικονομία, ο τουρισμός, η έρευνα και η παιδεία, η ενέργεια, οι επικοινωνίες, το περιβάλλον, ο πολιτισμός και οι κατασκευές. Οι φορείς που μπορούν να δραστηριοποιηθούν στο πλαίσιο της «πράσινης οικονομίας» είναι το κράτος και η αυτοδιοίκηση, ο ιδιωτικός τομέας, τοπικές ομάδες παραγωγών, επιμελητήρια, συνεταιρισμοί κ.ά. Η μείωση των εκπομπών καυσαερίου με τη χρήση καθαρών καυσίμων για τη βιομηχανία, τα αυτοκίνητα και τα σπίτια, η αύξηση της παραγωγής βιολογικών προϊόντων στη γεωργία, κτηνοτροφία και αλιεία,

η μείωση των αποβλήτων και η βιολογική τους επεξεργασία, η ανάπτυξη νέων δικτύων περιβαλλοντικά φιλικών μεταφορών, οι νέες υποδομές για την ανάπτυξη των ηλεκτρονικών δικτύων και τα ενεργειακά φιλικά σπίτια είναι μερικές μόνο από τις πολλές δυνατότητες που δίνονται σήμερα για επενδύσεις στην «πράσινη οικονομία».

Όμως, όπως υποστηρίζει το Κέντρο Μελέτης των Οικονομικών της Κλιματικής Αλλαγής του London School of Economics, η πολιτική αυτή, για να είναι αποτελεσματική, πρέπει να εκδηλωθεί τον κατάλληλο χρόνο, να έχει εστιάσει στον κατάλληλο στόχο και να έχει την κατάλληλη χρονική διάρκεια.

Το 2009 θεωρείται, μάλιστα, κρίσιμη χρονιά για την ανάπτυξη αυτών των προγραμμάτων. Προς αυτή την κατεύθυνση χρειάζεται επομένως να κινηθούν άμεσα και οι φορείς άσκησης αναπτυξιακής πολιτικής και στην Ελλάδα.

Το άρθρο δημοσιεύθηκε στην Εφημερίδα «ΚΥΡΙΑΚΑΤΙΚΗ ΕΛΕΥΘΕΡΟΤΥΠΙΑ», 22 Μαρτίου 2009, σ. 26.